

Fordonshantering

Pajala Kommun

Januari 2020

Pär Koyanagi-Gustafsson, Projektledare

Jacob Svensson, Projektmedarbetare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och kontrollmål	3
Revisionskriterier	3
Metod och avgränsning	3
Iakttagelser och bedömningar	4
Organisation och ansvarsfördelning	4
Riktlinjer och rutiner. Fokus på förekomst.	6
Kontrollrutiner. Fokus på nyttjande av fordon.	6
Avslutning	8
Sammanfattande revisionell bedömning	8
Bedömningar mot kontrollmål	8
Rekommendationer	8

Sammanfattning

På uppdrag av Pajala kommuns förtroendevalda revisorer har PwC genomfört en granskning avseende fordonshantering. Granskningens syfte har varit att pröva om kommunens fordon hanteras med tillräcklig intern kontroll. Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen.

Vår **sammantagna revisionella bedömning** är att kommunens fordon *inte helt* hanteras med tillräcklig intern kontroll. Kommunen har i allt väsentligt beslutade riktlinjer för handhavande av fordonen. Avsaknad av tydlig ansvarsfördelning och bristande kontrollrutiner har dock trots befintliga riktlinjer inneburit saknade körjournaler, inaktuella fordonsförteckningar och uteblivna besiktningar.

Granskningen har omfattat följande områden:

Organisation och ansvarsfördelning

Kontrollmålet bedöms *delvis uppfyllt*. Bedömningen baseras på att kommunen inte har en särskild tjänsteperson utsedd som har till uppgift att övergripande ansvara för fordonsparken, såväl praktiskt som administrativt. Fordonen hanteras därmed olika på olika delar av organisationen, där det praktiska och administrativa ansvaret anses ligga på respektive enhetschef.

Riktlinjer och rutiner. Fokus på förekomst.

Kontrollmålet bedöms *uppfyllt*. Bedömningen baseras på att det finns fastställda beslut för användandet av kommunens fordon för att motverka olovlig körning och öka trafiksäkerheten. Dock saknas dokumenterade administrativa riktlinjer och rutiner för införskaffning och avyttring av fordon.

Kontrollrutiner. Fokus på nyttjande av fordon.

Kontrollmålet bedöms *ej uppfyllt*. Bedömningen baseras på att det finns inaktuella förteckningar över kommunens fordon och maskiner. Kommunstyrelsen bör säkerställa att förteckningen kontinuerligt följs upp och uppdateras. Körjournaler förs inte för samtliga kommunens personbilar, vilket bör göras enligt rättspraxis och kommunens egna riktlinjer.

Rekommendationer

Utifrån det som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Kommunstyrelsen bör se över ansvarsfördelningen för fordonshantering.
- Kommunstyrelsen bör se över kommunens fordonsregister, inklusive rutin för upprätthållande av dessa.
- Kommunstyrelsen bör säkerställa att samtliga fordon följer kommunens beslutade trafiksäkerhetspolicy och riktlinjer för användandet av kommunens tjänstebilar, i synnerhet avseende kontrollbesiktning och körjournaler.

Inledning

Bakgrund

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning inom området fordonshantering.

Personal inom kommunens verksamheter disponerar i varierande omfattning kommunala fordon inom ramen för sin tjänsteutövning. Bristande styrning och kontroll inom området kan medföra att fordonsverksamheten inte bedrivs på avsett sätt.

Av kommunallagen framgår att ansvaret för att tillskapa en tillräcklig intern kontroll vilar på kommunstyrelse och nämnder. Hantering av fordon sker idag inom respektive verksamhet.

Syfte och kontrollmål

Revisorenas uppdrag regleras i kommunallagen kapitel 12. Syftet med granskningen är pröva om kommunens fordon hanteras med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen omfattar följande **kontrollmål**:

- Organisation och ansvarsfördelning
- Riktlinjer och rutiner. Fokus på förekomst.
- Kontrollrutiner. Fokus på nyttjande av fordon.

Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen.

Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:6
- Kommuninterna styrdokument som rör granskningsområdet, bl.a. regler för intern kontroll.
- I övrigt se syfte och kontrollmål.

Metod och avgränsning

Analys av för granskningen relevant dokumentation samt kompletterande intervjuer med nyckelpersoner inom verksamheten har genomförts.

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2019. Granskningen avgränsas till bilar som kommunen äger, alternativt hyr för lång tid. I övrigt se syfte och kontrollmål.

Iakttagelser och bedömningar

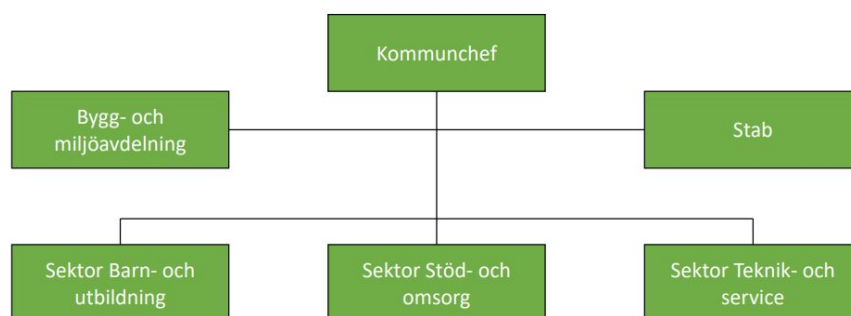
Organisation och ansvarsfördelning

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag och annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten sköts på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Iakttagelser

Övergripande förvaltningsorganisation från och med 2019-01-01

Enligt kommunstyrelsens reglemente har styrelsen ansvar att underhålla och förvalta den fasta och lösa egendomen som ligger under kommunstyrelsens ansvarsområde. Kommunens förteckningar visar att fordonsparken delvis är relativt ålderstigen. Inom Sektor Teknik och Service finns en förteckning över 22 bilar och 10 släpvagnar på Tekniska Enheten. Åtta av bilarna har årsmodell angivet i förteckningen, vilket varierar mellan 1993 och 2008. Släpvagnarna har noterade årsmodeller mellan 1982 och 2006, där merparten är från 1980-talet. Förteckning för fordon använda på Pajala Airport visar fordon som används, fordon som ej är i trafik men används på bana, samt fordon som endast används för reservdelar. Inom Sektor stöd och omsorg finns 59 bilar, där 47 bilar är från 2018 och ingen är av äldre årsmodell än 2015. 2018 redovisade kommunen 3,0 msek i leasingkostnader för bilar.

Tabell 1.
Förteckning
fordonspark

Tillhör	Antal fordon	Typ	Årsmodell
Stöd och Omsorg	47	Personbil	2018
	1	Personbil	2017
	7	Personbil	2016
	2	Personbil	2015
	2	Personbil	2013
Teknik och Service	22	Servicebil, lastbil mm	1993-2008
	10	Släpvagnar	1982-2006
Pajala Airport	9	Fordon i trafik	1984-2004
	11	Ej i trafik men används på bana	1970-1996
	5	Används ej, enbart reservdelar	1972-1988

Vid granskningen framgår att ansvar för fordonshantering inte finns specifikt beskrivet i kommunstyrelsen delegationsförteckning, eller som del i kommunens internkontrollplan. I intervjuer framkommer att ansvaret ligger på respektive verksamhet och enhetschef, som har till uppgift att sköta praktiska uppgifter såsom reparationer, besiktningar och allmänt underhåll såväl som administration av bokningar och körjournaler.

Kommunen har ingen utnämnd tjänsteperson som ansvarar för kommunens övergripande fordonshantering. Såväl den praktiska som administrativa hanteringen av fordonen sköts av tjänstepersoner i de olika delarna av organisationen. För nyanskaffning av fordon avropar kommunen Kommentus ramavtal för fordon, och kommunens inköpsamordnare är ansvarig för administrationen vid anskaffning.

Det finns ett antal separata förteckningar över de fordon som kommunen har inom verksamheterna. Vid granskningen har fordonslistor från Tekniska enheten, Socialtjänsten samt Pajala Airport framkommit. För att hålla förteckningarna aktuella krävs att de uppdateras kontinuerligt med eventuella förändringar. Vid tidpunkten för granskningen konstateras att förteckningarna delvis behöver uppdateras. De flesta av kommunens fordon används för hemtjänst inom Sektor Stöd- och omsorg, vilka också är de som har den modernaste fordonsparken.

Bedömning

Kontrollmålet bedöms *delvis uppfyllt*. Bedömningen baseras på att kommunen inte har en särskild tjänsteperson utsedd som har till uppgift att övergripande ansvara för fordonsparken, såväl praktiskt som administrativt. Fordonen hanteras därmed olika på olika delar av organisationen, där det praktiska och administrativa ansvaret anses ligga på respektive enhetschef.

Riktlinjer och rutiner. Fokus på förekomst. Iakttagelser

Kommunen har ett antal beslutade riktlinjer om fordonshantering, till stor del angående val av fordon samt handhavande, se tabell nedan:

Benämning	Beslutsdatum (reviderat datum)	Beskriver
Trafiksäkerhetspolicy	2005-11-28 (2013-06-27)	Arbetsmiljö, anställdas skyldigheter, krav på bilar
Riktlinjer för val av fordon och färd sätt vid tjänsteförrättning	2004-11-26 (2013-06-25)	Val av fordon - tjänstefordon, eget fordon. Rutin vid bokning
Riktlinjer för användandet av kommunens tjänstebilar	2006-03-31 (2013-06-25)	När tjänstebil får användas, vid jour och beredskap och tjänsteresa.

För upphandling och utbyte av fordon finns befintlig men ej dokumenterad rutin. Respektive enhetschef är ansvarig för att bedöma behov och lämna underlag till inköp för anskaffning. I intervjuer med verksamheterna och inköp uppges rutinen vara väl fungerande.

Bedömning

Kontrollmålet bedöms *uppfyllt*. Bedömningen baseras på att det finns fastställda beslut för användandet av kommunens fordon för att motverka olovlig privat körning och öka trafiksäkerheten. Dock saknas dokumenterade administrativa riktlinjer och rutiner för införskaffning och avyttring av fordon.

Kontrollrutiner. Fokus på nyttjande av fordon. Iakttagelser

Vid kontroll av kommunens fordonförteckningar visar det sig att två av fordonen som används har körförbud för utebliven besiktning, samt att fordon inte längre är kommunens egendom.

Det framgår inte av förteckningarna vilket drivmedel fordonen drivs av. På Stöd och service förteckning noteras leasingens startdatum samt fordonets mätarställning var tredje månad. För fordon inom Sektor Teknik och service anges inte hur många mil fordonet har gått. Ett flertal äldre fordon anses inte stämma in i kommunens krav enligt beslutad trafiksäkerhetspolicy, och ett flertal fordon är därför beställda för leverans under 2020.

Kommunens riktlinjer för användandet av kommunens tjänstebilar har instruktionen att kommunens tjänste-/leasingbilar ska vara försedda med körjournaler i enlighet med av

arbetsgivaren tillhandahållen mall. Enligt Skatteverket finns det i lagtext inget uttryckligt krav på körjournal, men enligt rättspraxis är dock körjournal ett viktigt bevismedel vid bedömning av bilförmån och drivmedel. Om man som ägare eller anställd har dispositionsrätten till en bil måste det bevisas att bilen används i ringa omfattning för privat körning för att undvika bilförmån. Vid intervjuer bekräftas att körjournaler förs för de leasade bilarna inom Sektor Stöd och omsorg, men att körjournaler inte förs för ett flertal fordon inom andra verksamheter. I intervjuer framkommer att kommunen upphandlat elektroniskt system för körjournaler, vilket kommer införas under 2020.

Kommunfullmäktige har beslutat att leasingbilar ska användas inom hela kommunförvaltningen, med instruktionen att användande av egen bil i tjänsten med ersättning enligt avtal förutsätter särskilt medgivande. Vid intervjuer har framkommit att egna bilar endast används i undantagsfall, då inte det inte finns kommunala tjänstebilar tillgängliga.

Bedömning

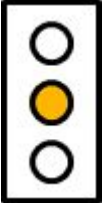

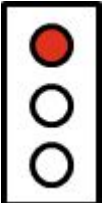
Kontrollmålet bedöms *ej uppfyllt*. Bedömningen baserar på att det finns inaktuella förteckningar över kommunens fordon och maskiner. Kommunstyrelsen bör säkerställa att förteckningen kontinuerligt följs upp och uppdateras. Körjournaler förs inte för samtliga kommunens personbilar, vilket bör göras enligt rättspraxis och kommunens egna riktlinjer.

Avslutning

Sammanfattande revisionell bedömning

Utifrån genomförd granskning är vår **sammantagna revisionella bedömning** att kommunens fordon *inte helt* hanteras med tillräcklig intern kontroll. Kommunen har i allt väsentligt beslutade riktlinjer för handhavande av fordonen. Avsaknad av tydlig ansvarsfördelning och bristande kontrollrutiner har dock trots befintliga riktlinjer inneburit saknade körjournaler, inaktuella fordonsförteckningar och uteblivna besiktningar.

Bedömningar mot kontrollmål

Kontrollmål	Kommentar	
Organisation och ansvarsfördelning	Delvis uppfyllt - Ansvar ingår i chefsansvaret, ej specificerat för fordon	
Riktlinjer och rutiner	Uppfyllt - Finns för handhavande av fordon - Saknas administrativa rutiner	
Kontrollrutiner	Ej uppfyllt - Inaktuella förteckningar - Avsaknad av körjournaler - Delvis uteblivna kontrollbesiktningar	

Rekommendationer

Utifrån det som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Kommunstyrelsen bör se över ansvarsfördelningen för fordonshanteringen.
- Kommunstyrelsen bör se över kommunens fordonsregister, inklusive rutin för upprätthållande dessa.
- Kommunstyrelsen bör säkerställa att samtliga fordon följer kommunens beslutade trafiksäkerhetspolicy och riktlinjer för användandet av kommunens tjänstebilar, i synnerhet avseende kontrollbesiktning och körjournaler.

2020-01-14

Christer Marklund

Uppdragsledare

Pär Koyanagi-Gustafsson

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Pajala Kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 6 november 2019. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.